

М.С. Одарченко, канд. техн. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

В.І. Михайлик, ст. викл. (*ХДУХТ, Харків*)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗНАНЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОХОРОНИ ПРАЦІ

Вивчення дисциплін «Охорона праці», «Охорона праці в галузі», «Безпека життєдіяльності», «Цивільний захист» у закладах вищої освіти останнім часом проводиться на фоні постійного зменшення годин, відведених на їх вивчення у навчальних планах. Поступово у навчальних планах має місце об'єднання декількох дисциплін в одну, наприклад, «БЖД та основи цивільного захисту» із сумарним зменшенням годин на викладання предмету, або взагалі вилучення вищевказаних предметів із навчальних планів. Це призводить до необізнаності майбутніх спеціалістів-керівників підприємств харчування та готельно-ресторанного бізнесу у питаннях забезпечення працівників безпечними умовами праці та неналежного рівня організації системи охорони праці і, як наслідок, до недопустимо високого рівня травматизму в галузі.

Цей факт було відмічено 25 квітня 2018 року на колегії Головного управління Держпраці у Харківській області начальником Головного управління В. Рожанським. У своїй доповіді ним було відмічено, що рівень травматизму та порушень вимог охорони праці на підприємствах України, в тому числі і на об'єктах харчової галузі, зростає. Причиною такого становища було визнано недостатній рівень знань з охорони праці керівників різних рівнів.

За даними Держпраці, за останні 9 місяців 2018 року на підприємствах Харкова та області постраждали 118 людей, ще 8 загинули. У свою чергу, за висновками Світового банку, рівень травматизму на українських підприємствах вище офіційних статистичних даних в десятки разів. За десять років (2006–2016) на виробництві травмовано понад 9,5 тис. працівників харчової промисловості, з них 590 – зі смертельним наслідком.

Як свідчать статистичні дані, на підприємствах, в установах, організаціях України всіх форм власності щоденно травмується в середньому понад 200 працівників, з них близько 30 стають інвалідами і 5–6 осіб одержують травми зі смертельним наслідком. Все це свідчить про те, що стан охорони праці в харчовій промисловості України не можна вважати задовільним.

Вивчення основ охорони праці є важливою складовою підготовки майбутнього керівника виробництва. Під впливом набутих знань у майбутніх фахівців з вищою освітою формуються знання та навички із правових та організаційних питань охорони праці, основ фізіології, гігієни праці, виробничої санітарії, безпеки праці, пожежної безпеки.

У рамках інтеграції до Європейського Союзу, виконання положень Болонської декларації, накреслення шляхів зменшення рівня травматизму в Україні до рівня європейських країн відношення у закладах вищої освіти до викладання дисциплін «Охорона праці», «Охорона праці в галузі», «Безпека життєдіяльності», «Цивільний захист» вимагає переосмислення.

Необхідність вивчення у закладах вищої освіти предметів «Охорона праці», «Охорона праці в галузі» регламентована Законом України «Про охорону праці» та нормативними актами України НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці», п. 2; Положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в закладах, установах, організаціях, підприємствах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України (наказ МОН від 18.04.2006 № 304).

Зокрема, в Законі України «Про охорону праці» (21.11.2002 р. № 229-IV, із змінами від 25 та 27 листопада 2003 р.), у ст. 18 вказано «Вивчення основ охорони праці, а також підготовка та підвищення кваліфікації спеціалістів з охорони праці з урахуванням особливостей виробництва відповідних об'єктів економіки забезпечуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі освіти та науки в усіх навчальних закладах за програмами, погодженими із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з нагляду за охороною праці».

У типових навчальних програмах дисциплін «Охорона праці» та «Охорона праці в галузі» вказано, що «Дисципліни вивчаються на етапі підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів «молодший спеціаліст» і «бакалавр» після вивчення ними дисципліни «Безпека життєдіяльності» та основних дисциплін професійно-орієнтованого циклу, коли майбутні фахівці мають достатнє уявлення щодо умов їхньої майбутньої професійної (протягом 7/8 та 9/10 семестрів). Обсяг навчального часу в навчальних планах для вивчення дисципліни повинен бути не менше 54 та 36 академічних годин відповідно».